

DOPINGDAN FOYDALANISHGA QARSHI KURASHISHNING XALQARO HUQUQIY ASOSLARINI QO‘LLASH BILAN BOG‘LIQ MUNOSABATLAR

Hamrayev Oybek Atabek o‘g‘li

Toshkent davlat yuridik universiteti “Sport huquqi” magistranti

oybekhamrayev96@gmail.com

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada sportda dopingdan foydalanish uchun javobgarlik masalalariga bag‘ishlangan, xususan, xalqaro sport huquqida dopingdan foydalanganlik uchun yuzaga keladigan sport javobgarligining huquqiy tabiati masalasi ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, dopingdan foydalanganlik uchun qonuniy javobgarlik masalasida ham fikr yuritiladi. Bundan tashqari, umumiy qabul qilingan javobgarlik turlari bilan bir qatorda maxsus turdagi ariza bo‘yicha pozitsiya ko‘rib chiqiladi. Antidoping qoidalarini buzganlik uchun huquqiy javobgarlik - sport va musobaqalar, o‘z navbatida, raqobatbardosh-texnik va sport-intizomga bo‘linadi. Doping nazorati konsepsiyasi, doping nazorati choralari, har qanday zamonaviy antidoping dasturining asosiy komponenti hisoblanadi. Xalqaro qonunchilik tahlil qilinib, hozirda javobgarlikni belgilash vazifalarini ilgari suradi.

Sportda dopingdan foydalanish, xususan WADAning Butunjahon antidoping kodeksi normalari xususida to‘xtalib o‘tiladi. Muhimi dopingga qarshi samarali kurashish, bundan tashqari, javobgarlikka tortish sohasidagi yo‘nalishni belgilash, dopingga qarshi kurashishning huquqiy asoslari, dopingga qarshi qoidalar buzilishidan manfaatdor bo‘lishi mumkin bo‘lgan tomonlar haqida ham fikr bildirilgan. Shu sababli, ushbu sohadagi jamoalar, sport tashkilotlari, sport federatsiyalarining mas‘uliyatiga e‘tibor qaratilishini, keskin choralar ko‘rgan holda sanksiyalar qo‘llashni taklif etadi.

Kalit so‘zlar. *Xalqaro sport huquqi, antidoping qonunchiligi, javobgarlik, doping nazorati, Jahon antidoping agentligi (WADA)*

МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВАЯ БАЗА БОРЬБЫ С ДОПИНГОМ ПРИЛОЖЕНИЕ - РОДСТВЕННЫЕ ОТНОШЕНИЯ

АННОТАЦИЯ

Представленная статья посвящена вопросам ответственности за использование допинга в спорте, в частности, рассматривается вопрос о правовой природе спортивной ответственности, которая наступает за использование допинга в международном спортивном праве, а также

поставлен вопрос о юридической ответственности за использование допинга. Кроме того, рассматривается позиция о применении, наряду с общепринятыми видами ответственности, специального вида юридической ответственности за нарушение антидопинговых правил – спортивно-соревновательной, в свою очередь, подразделяющейся на соревновательно-технические и спортивно-дисциплинарные (материальные) санкции. Раскрывается понятие допинг-контроля, а также меры допинг-контроля, являющиеся главной составляющей любой современной антидопинговой программы. Анализируется международное законодательство, определяющее на данный момент ответственность за использование допинга в спорте, в частности Всемирный антидопинговый кодекс ВАДА. Важным направлением в сфере эффективной борьбы с допингом, а также привлечения к ответственности за его использование, является борьба с тренерами, вспомогательным и медицинским персоналом команды, которые могут быть заинтересованы в нарушении спортсменами антидопинговых правил. Поэтому обращается внимание на коллективную ответственность в этой сфере (ответственность команд, санкции к спортивным организациям, спортивным федерациям).

Ключевые слова. Международное спортивное право, антидопинговое законодательство, ответственность, допинг-контроль, Всемирное антидопинговое агентство (ВАДА).

INTERNATIONAL LEGAL FRAMEWORK FOR COMBATING DOPING APPLICATION - RELATED RELATIONSHIP

ABSTRACT

The work deals with the issues of responsibility for the use of doping in sport, in particular, the issue of the legal nature of the sports liability, which is incurred for the use of doping in international sports law, and also raised the question of legal responsibility for the use of doping. In addition, the position on the application along with the common responsibilities of a special type of legal liability for violating anti-doping rules - sports competition, in turn, subdivided into competitive and technical discipline (financial) sanctions. The article reveals the concept of doping control, as well as doping control measures, which are the main component of any modern anti-doping program. The article analyzes international legislation that currently defines responsibility for doping in sports, in particular the WADA world anti-doping code. An important area in the effective fight against doping, as well as bringing to justice

for its use, is the fight against coaches, support and medical personnel of the team who may be interested in athletes violating anti-doping rules. Therefore, attention is drawn to collective responsibility in this area (responsibility of teams, sanctions against sports organizations, sports federations).

Keywords: *international sport law, anti-doping legislation, responsibility, doping control, World AntiDoping Agency (WADA).*

KIRISH

Ko'pgina xalqaro sport munosabatlari xalqaro huquqning turli sohalari bilan tartibga solinadi. Shunday qilib, universal yoki mintaqaviy xarakterdagi xalqaro shartnomalardan foydalangan holda sport munosabatlarini tartibga solish xalqaro ommaviy huquqqa xosdir. Turli mamlakatlar sportchilari ishtirokida sport musobaqalarini o'tkazish, o'yinchilarni bir mamlakat klubidan boshqa mamlakat klubiga o'tkazish xalqaro xususiy huquqning elementlari hisoblanadi. Shu bilan birga, xalqaro sport tashkilotlari va federatsiyalarining korporativ normalarini hisobga olmasdan turib, barcha xalqaro sport tadbirlarini tavsiflab bo'lmaydi. Ularning barchasi ma'lum bir sport turi bilan shug'ullanadigan yoki musobaqalarda ishtirok etadiganlar, jumladan, sayyoraviy miqyosdagi, masalan, Olimpiya o'yinlari uchun majburiydir. Ularning aksariyati xalqaro tashkilotlar tomonidan sanksiyalangan (Jahon antidoping kodeksi). xalqaro tashkilot WADA Sportda dopingga qarshi xalqaro konventsiyaga) yoki milliy qonunchilikka (Belarus Respublikasining "Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida"gi qonuni Olimpiya Xartiyasini va xalqaro sport federatsiyalarining hujjatlarini normativ hujjat sifatida sanksiyalaydi) kiritilgan.

Turli yuridik kuchga ega bo'lgan xalqaro hujjatlardan bunday foydalanish xalqaro sport munosabatlari sohasida umumiy huquqiy tartibga solish predmeti bilan bog'langan bir hil xalqaro huquqiy normalar tizimi ishlab chiqilgan degan xulosaga kelishga imkon beradi.

Yuqoridagilarga muvofiq xalqaro sport huquqi deganda xalqaro sport munosabatlarini tartibga soluvchi xalqaro sport tashkilotlari va federatsiyalarining xalqaro huquqiy normalari va normalari majmui tushuniladi.

Xalqaro sport faoliyatining eng to'liq ro'yxatini S.A. Alekseev o'zining "Xalqaro sport huquqi" asarida jahon miqyosida dopingga qarshi siyosat va xalqaro sport harakatida dopingdan foydalanishga qarshi kurashish sohasini asosiy yo'nalish sifatida ajratib ko'rsatgan.

Ko'rinib turibdiki, barcha usullar umumiy huquqiy xususiyatga ega va milliy huquqqa ham xos xususiyatlarni o'z ichiga oladi. **majburiy, ruxsat** yoki **taqiqlash**. Sport tadbirlari vaqtida muxlislarning dopingdan foydalanish, zo'rvonlik va bezorilik harakatlariga qarshi kurashish majburiy va taqiqlash usullari bilan tartibga solinadi. Sport musobaqalarini tashkil etishda majburiy va ruxsat berish usullari qo'llaniladi, o'yinchilarning xalqaro transferlarida esa turli kombinatsiyalarda ruxsat va taqiqlar qo'llaniladi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Xalqaro sport huquqining bevosita tamoyillariga kelsak, ular quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- "feyr-pley" - halol o'yin qoidalarini hurmat qilish va ularga rioya qilish tamoyili;

Sportda dopingdan foydalanishni taqiqlash tamoyili va boshqalar.

Turli xil moddalarni qabul qilish sportchilar salomatligiga putur yetkazadi, o'zaro munosabat, do'stlik va hamkorliklarga barham beradi. Shu sababdan, 1962-yil Moskvada bo'lib o'tgan XOQ sessiyasida maxsus rezolutsiya qabul qilingan, unda dopingga qarshi kurashda faol ishlash zarurligi uqdirilgan edi. Shunga qaramasdan, bu nuqson kamayish o'rniga tobora kengaymoqda. 1970-2005-yillar orasida har xil sport turlarida o'nlab jiddiy, hatto fojiviy hodisalar hisobga olingan. IX Panamerika mintaqaviy o'yinlarda AQSHning 13 ta yengil atletikachisi doping ishlatganligi uchun o'yinlardan chetlashtirilgan.

XII Osiyo o'yinlarida (Xirosima, 1994) 11 ta xitoy sportchisi (qizlar ham) man etilgan gormonal preparatlarni ishlatganligi uchun musobaqalardan ozod qilingan. Shu sababdan, XOQ tomonidan so'nggi olimpiya o'yinlarida dopingga qarshi xizmat komissiyalari tuzildi. Xalqaro sportda doping ishlatish hollarining ko'payishi sababli XOQ 1999 yil 2-4 fevralda Xalqaro konferensiyada buni maxsus masala qilib ko'tarib chiqdi. Sportda bellashuvlarning halol, odilona bo'lishini ta'minlashda hakamlar omih ancha ustuvor turadi. XOQ xartiyasi va XSFlarning nizomlarida hakamlarning haqqoniy, adolatli bo'lishi alohida ta'kidlangan.

O'z navbatida, xalqaro sport tadbirlari quyidagi asosiy yo'nalishlarni o'z ichiga oladi:

1) umumiy vakolatli xalqaro tashkilotlarning, masalan, Birlashgan Millatlar Tashkilotining, Yevropa Kengashining va hokazolarning xalqaro sport harakatlarida ishtirok etishi; XOQ, IPC, IFlar va boshqalarni o'z ichiga olgan xalqaro sport

tashkilotlarini tashkil etish va faoliyati, shu jumladan ularning milliy sport turlari bilan o'zaro aloqasi. tuzilmalar;

2) davlatlar, milliy sport tashkilotlari, sportchilar va boshqa mahalliy aktyorlarning xalqaro sport munosabatlaridagi faoliyati;

3) o'rganilayotgan masalalar bo'yicha xalqaro sport musobaqalarini, shu jumladan Olimpiya o'yinlarini, shuningdek boshqa xalqaro sport va sportko'ngilochar tadbirlarni, konferentsiyalar va simpoziumlarni tashkil etish va o'tkazish;

4) sport biznesi sohasidagi xalqaro mehnat va u bilan bog'liq munosabatlar, xususan, professional sport sohasida, xususan, sport sohasidagi mehnat resurslarining xalqaro harakati, shu jumladan sportchining (murabbiy) bir klubdan (sportchining) xalqaro transferi, ijarasi, boshqa turdagi transferlari. jamiyat) boshqasida, shuningdek, sport agentlarining xalqaro faoliyati;

5) xalqaro moddiy yordam va sport sohasidagi xorijiy investitsiyalar;

6) sport sohasidagi xalqaro tijorat faoliyati, shu jumladan sport va sayyohlik maqsadlari uchun mahsulot ishlab chiqaradigan qo'shma korxonalarini tashkil etish, ular bilan xalqaro savdo;

7) sport faoliyati sohasidagi intellektual mulk huquqlarini, shu jumladan savdo belgilariga, sport va olimpiya ramzlariga bo'lgan huquqlarni, sport tadbirlariga radio va televizion huquqlarni xalqaro himoya qilish bilan bog'liq munosabatlar;

8) sport sohasidagi xalqaro soliq munosabatlari;

9) jarohatlar, sport tibbiyoti va xalqaro sport turlari bo'yicha sug'urta;

10) xalqaro sport harakatlarida global antidoping siyosati va antidoping;

11) sport aloqalari sohasida jinoyatchilikka qarshi kurashish bo'yicha xalqaro hamkorlik;

12) xalqaro sport bahslarini hal etish;

13) faoliyatning boshqa bog'liq va bog'liq sohalari.

XULOSA

Yuqorida aytilganlarga asoslanib, shuni ta'kidlashimiz mumkinki, ushbu hodisani sportda yo'q qilish bo'yicha umumiy siyosatni ishlab chiqish jarayonida davlatlar bir-biri bilan hamkorlik qilishi, tajribaalmashishi va birgalikda harakat qilishi kerak. Natijada xalqaro munosabatlarning asosiy yo'nalishlaridan biri: turli mamlakatlar odamlari o'rtasida tinchlik va totuvlikni mustahkamlashga erishiladi. Sportning asosiy mano va mazmuniga putur etkazilishini oldi olinadi, doping qarshi kurashning adolatli mexanizmi olimpizning va sog'lom turmush tarzining ommalashishiga olib keladi.

REFERENCES

1. Платонов В.Н. Борьба с допингом в олимпийском спорте: кризисы и пути его преодоления // Наука в олимпийском спорте. 2016. № 2. С. 64–90.
2. Назаренко Л.Д., Костюнина Л.И., Тимошина И.Н. Проблемы допинга в спорте // Педагогико-психологические и медико-биологические проблемы физической культуры и спорта. 2016. Т. 11 (№ 4). С. 107–115.
3. Абзалов Р.И., Павлова О.Н., Нестеров Д.С. Тема года: спорт и допинг // Теория и практика физической культуры. 2000. № 3. С. 27–38.
4. Чеботарев А.В. Юридическая ответственность за нарушение антидопинговых правил в России: проблемы и перспективы // Право. Журнал Высшей школы экономики. 2019. № 3. С. 76–97.
5. Амиров И.М., Беляев А.А. Антидопинговое законодательство в России и за рубежом // Вестник Уфимского юридического института МВД России. 2016. № 4 (74). С. 28–32.
6. Самсоненко Т.А., Багдасарян С.Д., Петрова С.В., Сидорова А.В. Правое регулирование борьбы с допингом на международном и национальном уровнях // Физическая культура, спорт - наука и практика. 2018. № 4. С. 133–138.
7. Бордюгова А. Нововведения по борьбе с потреблением запрещенных веществ и методов в спорте // Юридическая газета онлайн. 2015. № 5 (451). С. 34–39.